

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת חגיגה דף ב

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

פרק ראשון הכל חייבין

דף ב

מצוות ראייה

בכל שלוש הרגלים, מצווה לבוא ולהראות בעזרה ולהביא קרבן ראייה. שנאמר, "שֶׁלֶשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶל פְּנֵי הָאֱדוֹן ה'".

ובמשנתנו מבואר, שהכל חייבים במצווה זו, חוץ מכל אלה שפירשה משנתנו שאינם חייבים כגון חרש שוטה וקטן, ולהלן יתבאר בעזה"י, מי חייב במצוות ראייה, ומי פטור ממצוות ראייה.

חיוב ראייה במי שחציו עבד וחציו בן חורין

בהמשך יתבאר בעזה"י, שנחלקו חכמים בדין מי שחציו עבד וחציו בן חורין, אם הוא חייב במצוות ראייה או לא.

ומתחילה אמרו, שרק לדעת האומרים, שהוא חייב במצוות ראייה, אליו נתכוון התנא של משנתנו, כששנה "הכל חייבים בראייה". כלומר, הכל חייבין ואפילו מי שחציו עבד וחציו בן חורין.

ומסקנת הגמרא, שגם האומרים שמי שחציו עבד וחציו בן חורין פטור ממצוות ראייה, לא אמרו כן אלא לפי משנה ראשונה, שאין רבו חייב לשחררו, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

אבל לפי משנה אחרונה, שמי שחציו עבד וחציו בן חורין כופים את רבו לשחררו, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], הוא נידון כבר עכשיו כעבד משוחרר, וחייב במצוות ראייה.

ואם כן, גם לדעה זו, אליו נתכוון התנא של משנתנו, כששנה "הכל חייבים בראייה", כלומר, הכל חייבים ואפילו מי שחציו עבד וחציו בן חורין.

חיוב ראייה בחיגר ביום

ראשון ונתפשט ביום שני

בדף ט' יתבאר בעזה"י, שיש לקרבנות החג תשלומין כל שבעה, ומי שלא הביא עולת ראייה ושלמי חגיגה ביום הראשון של החג, מביא באחד משאר שבעה ימים. ונחלקו שם חכמים בדבר.

יש מי שאומר, שכל שבעה הם תשלומין ליום ראשון, כלומר החיוב הוא ביום הראשון בלבד, אלא שמי שלא הביא בו ביום, נתנה לו תורה זמן נוסף בשאר שבעה ימים.

ולפי זה, מי שהיה פטור ביום ראשון, ובא לכלל חיוב בשאר ימים, כגון שביום ראשון היה חיגר הפטור מראייה, וביום שני נרפא, מאחר שביום הראשון היה פטור, אינו מביא בשאר ימים, שאינם אלא תשלומין למי שהיה חייב להביא בראשון ולא הביא.

ויש מי שאומר, שכל שבעה תשלומין זה לזה, כלומר כל אחד משבעה ימים יש בו חיוב מחמת עצמו, אם עדיין לא הביא.

ולפי זה, מי שהיה פטור ביום ראשון, ובא לכלל חיוב בשאר ימים, כגון שביום ראשון היה חיגר הפטור מראייה, וביום שני נרפא. אף על פי שביום הראשון היה פטור, כשבא ביום שני לכלל חיוב, מביא, שהרי באותו יום שבא לכלל חיוב, יש בו חיוב מחמת עצמו.

ואמרו, שלדעה זו, אליו נתכוון התנא של משנתנו, כששנה "הכל חייבים בראייה", כלומר, הכל חייבים בראייה ואפילו מי שהיה חיגר ביום הראשון ונרפא ביום השני.

חיוב ראייה בסומא באחת מעיניו

לפי אחד מהתירוצים בגמרא, דעת משנתנו, שדווקא סומא בשתי עיניו פטור מראייה אבל סומא באחת מעיניו חייב בראייה, ואליו נתכוון התנא, כששנה, "הכל חייבים בראייה", כלומר, אפילו מי שהיה סומא בראשון ונתפקח בשני.

ומסקנת הגמרא שאין הכרח לומר כן. ואם כן, אפשר שדעת משנתנו כדעת רבי יהודה.

קישור לקבלת ה"בקי צור"

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת חגיגה דף ב

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

ולדברי יוחנן בן דהבאי משום רבי יהודה, סומא באחת מעיניו פטור מן הראייה. שנאמר, "יראה כל זכורך את פני האדון". כפי הכתב משמע, "יראה כל זכורך את פני האדון", כלומר האדם רואה את השכינה. ואנו קוראים, "יראה כל זכורך את פני האדון", שמשמע שהאדון בא לראותך.

ולמדנו מכאן להקיש ראיות אלו זה לזה, לומר, כדרך שבא לראותך, בראיה שלמה כראיית שתי עינים, כך בא להיראות על ידך, שתהא ראיית האדם שלמה בשתי עינים, אבל הסומא בעינו אחת, פטור מהראיה.

דין מי שחציו עבד וחציו בן חורין

מתחילה [=משנה ראשונה], נחלקו חכמים בדין מי שחציו עבד וחציו בן חורין, כגון שהיה עבד של שני שותפים ואחד מהם שחרר את חלקו בעבד.

בית הלל היו אומרים, שמניחים אותו כמות שהוא, להיות חציו עבד וחציו בן חורין, וכל שני ימים, עובד את רבו יום אחד, ואת עצמו יום אחד.

ובית שמאי נחלקו עליהם, כי אמרו, שדבר זה הוא תקנה לרבו כלומר למי שהוא הבעלים של חצי עבדות, שאינו מפסיד את חלקו שהרי העבד עובד לו מחצית מהימים. אבל אין בו תקנה לעבד, שכן אף שבדין ממון גם אותו חצי של עבדות מקבל את המגיע לו שהרי עובד לעצמו חצי מהימים, מכל מקום אין לו בכך תקנה לענין פריה ורביה.

שכן אינו יכול לישא שפחה מפני צד חירות שבו, ואינו יכול לישא בת חורין מפני צד עבדות שבו.

שבני חורין אסורים בעבדים, שנאמר, "לא תהיה קדשה מבנות ישראל ולא יהיה קדש מבני ישראל" (דברים כ"ג י"ח). ותרגומו, "לא תהי אתתא מבנת ישראל לגבר עבד, ולא יסב גוברא מבני ישראל אתא אמה".

ואי אפשר להניחו כך, ולבטלו מפריה ורביה, כי נאמר, "פי כה אָמר ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם הוּא הָאֱלֹקִים יִצְרָה הָאָרֶץ וְעָשָׂהּ הוּא כּוֹנֵנָהּ לֹא תִהְיֶה בְרָאָה לְשֶׁבֶת יִצְרָה אֲנִי ה' וְאֵין עוֹד" (ישעיהו מ"ה י"ח). כלומר, לא ברא הקדוש ברוך הוא את הארץ להיות בלא יישוב, אלא לשבת יצרה.

ולכן, מפני תיקון העולם, כופים את רבו, ועושה אותו בן חורין, וכותב לו העבד שטר חוב על חצי דמיו, שעל העבד לשלם לרבו את שווי אותו חלק שכפו את רבו לשחרר.

וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי, וזוהי משנה אחרונה.

חרש ואילם

המדבר ואינו שומע נקרא חרש. שנאמר, "וְאֲנִי כְחָרֵשׁ לֹא אֶשְׁמָע וּכְאֵלִם לֹא יִפְתַּח פִּי" (תהלים ל"ח י"ד).

והשומע ואינו מדבר נקרא אילם, שנאמר, "וְאֲנִי כְחָרֵשׁ לֹא אֶשְׁמָע וּכְאֵלִם לֹא יִפְתַּח פִּי" (תהלים ל"ח י"ד). אי"נ הוא נוטריקון אשתקיל מילוליה [=ניטל דיבור].

וזה זה יש בהם דעת, וחייבים ברוב המצוות כשאר בני דעת.

וחרש שהחשיבו אותו חכמים כחסר דעת, והשוו אותו בכל מקום לשוטה וקטן, הוא חרש שאינו שומע ואינו מדבר.

חרש שוטה וקטן בראיה ובשמחה

חרש שוטה וקטן פטורים מכל המצוות שבתורה, ובכלל זה הם פטורים ממצוות ראייה ברגל, וממצוות שמחה ברגל, "וְשִׂמְחָתָּ בְּחֻגְדָּ" (דברים ט"ז י"ד).

וחרש זה, שדינו כשוטה וקטן, הוא חרש שאינו שומע ואינו מדבר, שכל אלו שווים הם שאין בהם דעת, ולכן הם פטורים מכל המצוות.

ואילם שהוא שומע ואינו מדבר, וכן חרש שהוא מדבר ואינו שומע, יש להם דעת, וחייבים ברוב המצוות, ובכלל זה במצוות שמחה ברגל.

אבל ממצוות ראייה להיראות בעזרה ולהביא עולת ראייה, הם פטורים, מטעם שיתבאר בעזה"י בסמוך.